

LYCEUM

Mikor állítsunk májusfát?

Május elseje jeles nap a néphagyományban. A *májusfa* (májfa, hajnalfa, jakabfa vagy megint más néven jakabág) állításának ünnepe, bár néhol pünkösdi napján állítottak májusfát.

A májusfa, májfa a természet újjászületésének szimbóluma, az ifjúság tavaszi szokásainak Európa-szerte ismert eszköze. (A csíki székekelyek zöldfarsangnak nevezik.) A vallásos magyarázat Jakab apostol vértanúságát említi a májusfa-állítás magyarázataként.

Ekkor van Szent Jakab apostol napja, ezért aztán a májusfát Jakab-fának nevezik. Hajnalfa néven húsvét hajnalán is állítottak májusfát a Székelyföldön. A 18. századbanban a templomokban is májusfát állítottak, ami a tanítók és diákok dolga volt.

Egy 19. századi szokás-gyűjtemény a májusfa eredetét így írja le: „*Szent Jakab és Szent Fülöp midőn térítgetni jártak, útítársuk lett Valburga nevű szűz hajadon; ezt ebbeli cselekményét. a pogányok tisztátalan személynek nyilvánították, s rágalmazták. A leány azonban, hogy elűzze a gúnyolódókat, elővette vándorbotját, letűzte a földbe, előtte letérdepelt, imádkozott, s erre alig múlt el egy-két óra, midőn a pogányok szeme láttára leszűrt bot kizöl-*

dült.“ A májusfa persze szerelmi ajándék is lehetett, sőt, nagyon is az volt!

E napra virradójára az ifjak a hajadonok ablaka előtt „lehetőleg észrevétlenül zöld fát állítottak fel. A májusfák kivágása, szállítása hajnali feldíszítése a legénybanda közös, bizalmas feladata volt – igazi csapatmunka.

Éjszaka vágták ki az erdőn a fát, és hajnalra állították fel a helyi szokásnak megfelelően VAGY minden lányos ház elé együttesen, VAGY mindenki a maga szeretője háza elé. Sok helyütt csak a bíró és a pap háza, esetleg a templom előtt állítottak fel egyetlen magas májusfát, a lányos házak udvarán kisebb fa díszelgett.

A fát többnyire őrizték, hogy a vetélytársak el ne vigyék, meg a rivális udvarló csapata ki ne döntse. Általában minden lány kapott, s nagy szégyen volt, ha valaki kimaradt. Egyes vidékeken a nagylányság elismerését jelentette, ha májusfát kapott. Ezután már elmehettek a bálba, a táncmulatságokra a leányzók.

A reggelre díszelgő májusfa kiállítása kinyilvánítása volt annak, hogy ki-kinek udvarol. Megbeszélték, kinek állítottak szebb fát, főleg meg kinek a májusfáját csúfította el reggelre a hara-

gosa. Az udvarlási szándék komolyságát jelezhetette a fajtajá, nagysága.

Többnyire szalagokkal, zsebkendőkkal, virágokkal, teli üveg borral, hímes tojással díszítették fel.

A májusfaállítás az aznban esetenként konfliktus is járt. Megesett ugyanis, hogy (minimum) két fiúnak ugyanaz a lány tetszett, és miután az egyik csapat felállította a májusfát, a másik elvitte onnan azt, helyére pedig a sajátját tette. (Jó kis fizikai munka, egész éjjel fákat vágtak ki és hoztak-vittek. Persze senki sem várta el, hogy ezt színjőzanon tegyék.) Az előbb vázolt probléma megoldását sokszor a verekezésben látták. Nagy szégyen volt, ha a májusfát nem táncolták ki, mert ezzel azt hozták nyilvánosságra, hogy a frigy valamiért nem jön, nem jöhet össze, a fiú elállt az udvarlási szándékától. Gyakran

megtréfálták egymást azzal, hogy a fa tetejére helyezett üvegbe paprikás vizet tettek. Néhol a rossz hírű lánynak kiszáradt gallyra fazekat, rongydarabokat aggattak.

A májusfa lehet sudár, esetenként kérgétől megtisztított fa, amelynek csak a tetején hagyták meg a lombját. De lehetett virágzó, zöldellő ágacska. Ezt a helyi szokások döntötték el.

A májusfa mellett vagy helyett állított máj-kerék, amely egy magas rúd végére tűzött, szalagokkal, borosüvegekkel, zsebkendőkkal díszített szekérkerék. A kerék díseit versenyezve próbálták leszedni a máj-kerékre felmászó legények. Az ügyességi verseny győztese éppúgy lehetett pünkösdi király, mint legénybíró, vagy a bálakat, mulatságokat rendező első legény. A 15. századtól kezdődően szólnak forrásaink a májusfa állításáról, a szokás azonban bizonyosan régebbi.

A májusfa bontása, főleg ha pünkösdkor teszik ezt, játékokkal, versenyekkel tarkított ünnep: kimuzsikálják, kitáncoltatják a fát, vagy zöld ágakba öltöztetett alakoskodók váltságpénzt gyűjtenek, sorra járva a falu házait.

TÁNCZOS ERZSÉBET
Forrás: www.netfolk.hu

LYCEUM

TÁRSASÁGI KÖZLÖNY
MEGJELENIK NEGYEDÉVENTE.

TIZEDIK SZÁM
III/2. ÉVFOLYAM

Kiadja a
VASHATOS Kft.
Kiskunhalas

vashatos@mailbox.hu
www.vashatos.hu

Szerkesztő:
LUKÁCS LÁSZLÓ

Kapcsolattartó:
Kiss Sándorné
Telefon: 20/465-2300

Készült a Szilády Áron
Társaság tagjai részére.

Kereskedelmi
forgalomba nem kerül.
A megjelent lapszámok
elérhetők a vashatos.hu
és a sziladyarontarsasag.hu
honlapokon.

A SZILÁDY ÁRON TÁRSASÁG
tisztviselőinek (elnökség)
elérhetőségei:

Lukács László elnök
lukacsaszlo@hdsnet.hu

Dóka József alelnök
hunepkerkft@gmail.com

Dr. Bognárné Nagy Éva alelnök

Szakál Aurél alelnök

Palásti Károly alelnök

Levelezés:
6400 Kiskunhalas,
Hősök tere 2.
Telefon: 77/421-123

Csízioók és regulák

Az emberiség évszázados megfigyelési majd mérési tapasztalatok alapján az év hónapjaihoz és napjaihoz különböző időjárási szentenciákat, törvényszerűségeket alkottak, amelyek minden egyes parasztkalendárium részévé váltak.

Április, azaz Szent György hava

Amennyiben április 6-án esős az idő, akkor nagyon keserves, szűkös esztendő várható. „Ha Tiburtius (Tibor, április 14-e) napjára a retek meg nem zöldülnek, a parasztok nem reménylik a föld termékenységét, ha viszont ez a hónap nedves, bőséget várnak.”

Ha április havában Szent Márk napján a fülemüle hallgat, akkor változó tavasz várható, ha énekel, dalával csodás tavaszt hirdet.

A Szent György (április 24-e) napi virág ha bőven terem, bőségre, ha nem terem, drágaságra mutat.

Május, azaz Pünkösöd hava

Május havában van feladatuk a fagyosszenteknek. Pongrác (május 12-e), Szervác (Május 13-a), Bonifác (május 14-e), Orbán (május 25-e) fagypont közeli lehűlést hoznak. Természetesen ez nincs mindig így. Valószínűleg a néhány évben előforduló fagykár komoly károkat okozott a földművelőknek, ezért minden esztendőben aggodalommal várták ezeket a napokat.

További babonák szerint a Pongrác napi eső kifejezetten

jó a mezőnek, de ártalmas a szőlőnek. A Pünkösöd napi eső haszontalannak számít.

„Ha május hava nedves, akkor a következőben szárazság leszen.”

Június, azaz Szent Iván hava

A kalendárium szerint ha Medárd napján esik, akkor negyven napig el sem áll.

Ilyenkor ugyanis „előjönnek a Nap Rákba menetelével az esőt hozó nedves csillagok.” Ha azonban aznap tiszta, derült az idő: „kellemes, jó nyár leszen.”

Június az egyik legcsapadékosabb hónapunk, ezt tudták jól a parasztemberek is. Általában ekkorra időzítették a nedvességet szerető és jól tűrő növények ültetését, ilyen volt a len, a retek és a gyógynövények.

Margit napján, ha esik, tizennégy napig esik.

FORRÁS: METEOLINE.HU
KÉP: HÚSVÉTI ÜDVÖZLŐLAP

Állandó programjaink

A Szilády Áron Társaság az alapítás óta (1993) eltelt időszak kezdeményezéseit, stabil tevékenységét megerősítve, kibővített együttműködésre törekszik a halasi civil közösségekkel, különösen azokkal, akik a lokálpatrióta értékrend mentén szervezik meg a helyi tevékenységüket.

A kiemelt ügyeink esetében szükséges az erőforrásainkat bővíteni, ezért az önkéntes segítőkön túlmenően, új tagok, támogatók belépése indokolt, hogy a munkatervünkben rögzített feladatok teljesülhessenek. Mindezek figyelembevételével, mindenképpen részt

kell vállalnunk a nemzeti pályázati alapok által meghirdetett kiírásokon, pl. NEA stb., illetve a halasi vállalkozások részéről számottevő adományokra is számítunk, különösen akkor, ha vissza tudjuk állítani a közhasznú minősítésünket a hatályos jogszabályok alapján.

ÁLLANDÓ PROGRAMOK

(Szilády Áron Református
Gimnázium díszterme)

Pro Iuventute díjátadás
(2019. május 30., csütörtök
16 óra)

Társasági Legáció
(2019. szeptember 14.,
szombat) Magyarokanizsa,
Zenta, Szabadka, délvidéki
látogatás testvérvárosainkba.

Hálaadó Istentisztelet
(2019. november 3., vasárnap
10 órától a ref. gyülekezeti
házban) Szilády Áron 182 éve
született.

XXVII. Közgyűlés
(2020. január 18., szombat
10 órától)

**Szilády Áron
Emlékkonferencia**
(2020. március 21., szombat
10 órától)

Röviden: Vashatos Kft.

„Immáron új rőzse lobog a parázson, / Felcsapó láng mellett tűnődünk egyen-máson.” (József Attila)

CÉLUNK: a hagyományos magyar és minőségi kulturális termékekhez (szellemi és tárgyi, pl. hungarikum) kapcsolódó PR és marketing tevékenységek összefogása tapasztalt szakemberek közreműködésével.

Fontosnak tartjuk, hogy a kulturális termékek értékesítése illeszkedjen a térségre és hazánkra jellemző, sajátos kultúrtáj hagyományos kereteibe, illetve egészüljön ki mérték- és értéktartó rendezvényekkel, kiállításokkal, zenés estekkel, szalon- és csárdaprogramokkal.

Kiegészítő tevékenységeink a kiadványszerkesztés, honismereti utazásszerve-

zés, vándortúrák, kreatív ajándékok, családi társasjátékok tervezése stb. Bővíteni szeretnénk a fesztivál- és komplex rendezvények kínálatát, a magyar minőségi „hungarikum” termékek népszerűsítését, különös tekintettel a Kiskunságra jellemzőket.

Vashatos Kft.
Kulturális Szolgáltató és Turizmusfejlesztő

Internet: www.vashatos.hu
E-mail: vashatos@mailbox.hu
Telefon & fax: 77/428-989
Mobil: 30/96-87-112

PROGRAMJAINK

• **Pro Patria Hungaria** – honismereti utazásszervezés, vándortúrák előkészítése.

A HATOS 1848/49-ben is a legkisebb ezüstpénz (2,6 gr ezüst) volt, az értéke pedig hat krajcár. A használatból kivonták, de neve tovább élt egészen a 20. század közepéig.

Ezt tükrözi a mindennapi életre utaló költészetünk is. Arany Jánosnál a 19. század második felében még volt értéke: „Egy rossz hatos csudát tesz nálunk” (Kóbor Tamás). A 20. század elején, az első világháború alatt azonban elveszti értékét: a „nikkel-hatos”, majd „vashatos” (Somlyó Zoltán: A titkos írás, 1916–1926), illetve József Attila (Ime, hát meglettem hazámat, 1937): „Mert nem kell (mily sajnálatos!) / a háborúból visszamaradt / húszfilléres, a vashatos”. (Balázs Géza) * (A hatos kezdetben hat, majd tíz krajcárt, azaz húsz fillért ért. 1910 körül kb. 1 kg kenyér vagy 1 liter tej ára.)

• **Hungarikum-Kunikum**, helyi termékvásárok, vendégszolgálat programok.

• **Fesztiválprogram** és konferencia, kreatív marketing

• **Érték- és mértéktartó előadások, rendezvények.**

• **Kiskunsági aranyforint** – helyi pénz forgalmazása.

• **Vashatos Kalendárium**, falinaptárak, térképek és emlékalbumok kiadása.

TANÁCSADÁSAINK

• **OPPIDUM PR** ügynökség * Három lépcsőben valósítjuk meg tanácsadó tevékenységünket: *előtanulmányok (feladat, cél, időtartam), a jövőmodell elkészítése, dokumentálás és felülvizsgálat. Quest – stratégiák.*

• **Civil kurázi** – parasztpolgári, cívis összefogás, lokálpatrióta programok segítése.

• **LYCEUM – társasági közlöny** szerkesztése, kiadása a Szilády Áron Társaság tagjainak.

LUKÁCS LÁSZLÓ

KIEMELT ÜGYEK, TERVEK

1. **Szilády Áron és tudóstársai** – Félmagas dombormű (kőből, bronzból) elhelyezése a ref. imaház külső oldalfalán, 2017-ben. A Szilády Áron Társaság 2014-ben azt kezdeményezte, hogy helyezzünk el emléktáblát „Szilády Áron és tudós társai” címmel azokkal, akikkel egykoron szorosan együtt dolgozott tudományos munkája során és lényegében az ország egyik legfontosabb keletkutással foglalkozó tudós akadémikusokat mutatja be.

2. **Szilády emlékszoba** Szilády László, Szilády Áron és Szilády János életét és munkáját bemutatását szolgálja az emlékszoba a régi gimnázium

épületében, a ref. templom mellett.

3. **Évkönyv 2001–2018**
A Szilády Áron Társaság év-

könyvet ad ki az elmúlt 17 év civil tevékenységének összefoglalása céljából. Előjegyzésre nyílik lehetőség 2000 Ft/db áron, amit a Lelkészi Hivatal-

ban ((kedden vagy pénteken 14:00–16:30 óráig!)). Telefon: 77/421-123) lehet előfizetni. Újratervezett megjelenés: 2019 novembere!

4 **Levelező lista** (levelező tagok) összeállítása csak e-mail címekre, mert szívesen veszünk minden támogatást és segítséget, pl. újságcikkek, programajánlatok, előadóként, önkéntes segítségnyújtásban stb.

Ennek szellemében fogtunk hozzá 2019-ben is a Társaság tevékenységének megszervezéséhez és számos területen kezdeményezünk újabb találkozási fórumot.

A 2019. évi munkatervünket, a Szilády Áron Társaság 2019. január 19-én megtartott közgyűlése elfogadta.

„Felmegyek a magasságos egekbe”

Weöres Sándor

Már 14 éves korában vidéki lapokban megjelentek versei, 19 éves fővel már országsszerte tudomásul vették a vájt füllű olvasók, hogy bravúrosan verselő, egészen sajátos hangú költő. Ez 1932-ben történt.

A Vas megyei Csöngye nevű faluból – ahol apja jegyző volt – postán beküldött egy bizarr képekkel, kitűnő rímekkel, meglepő gondolatársításokkal fülbeccsengő költeményt a fiatal írókat, költőket maga köré csoportosító „Névtelen Jegyző” nevű budapesti folyóirathoz, amely azonnal közölte. Felfigyelt rá *Babits Mihály* is. Ennek a bemutatkozó kis műnek „A macska” volt a címe, a hízelgő állat monológia: gazdája áhítatos hangú dicsérete.

Refrénként visszatérő sorra: „Kilenc mély bók a nevének” irodalmi körökben tréfás köszönési fordulat lett. Még ugyanebben az évben otthonra talált a Nyugat hasábjain is, és az azonnal befogadott költő – fel-feljárva a fővárosba hamarosan kedvelt barát lett a legkülönbözőbb irodalmi körökben. Alacsony természetével, különös, kicsit éneklős hanghordozásával, szerényen mosolygó arcával, váratlan ötleteivel és fiatalon is meglepően nagy és széles körű műveltségével együtt egész lényében volt valami nagyon kedves mesealakszerűség.

Pedig kultúrája feltornyosulásának még csak az elején tartott. Ez a szellemi önépítés 76 éves korában be-

következett haláláig szakadatlanul folytatódott. Csak 20 éves korában kezdte az egyetemi éveket, ahol egymás után, olykor egymás mellett volt jogász, földrajz-történelem szakos tanárjelölt, filozófia-esztétikahallgató. Közben nemcsak tanult, de meg is tanulta a

legkülönféle nyelveket: a modernnek és klasszikusok mellett például középfelnémetet, hogy eredetiben értesse a Nibelungenliedet, vagy amikor később óindiai szövegeket fordított, beletanult a szanszkritba is. Amikor doktori disszertációja, „A vers születése” 1939-ben megjelent, nem egy olvasója úgy érezte, hogy valami új kezdődik a hazai irodalommesztétikában.

Ekkor már három verseskötet volt mögötte. Civil életében könyvtáros lett, előbb Pécsen, ahol az egyetemi éveket töltötte, és ahol a Sorsunk című folyóirathoz egyik szerkesztője is volt, majd Székesfehérvárra, végül Budapesten az Akadémiai Könyvtárban. Ettől kezdve végleg budapesti lakos volt. Itt hamarosan meg is nősült. Felesége, *Károlyi Amy*, a költőasz-

zony életének kiegészítő társa, munkatársa, alapvetően rendetlen életmódjának üdvös rendben tartója volt és maradt mindvégig. (Nem egy kisgyermeknek szóló könyvüket együtt hozták létre.)

A történelem adta zűrzavaros világban pedig ugyanazzal a szívóssággal építette sokhangú életművét, amellyel szakadatlanul bővítette ismereteit. Az ötvenes évek elején az eszmei dogmatizmust és a művé-

szeti sematizmust elváró kultúrpolitika sehogyan se tudta elviselni alkati politikamentességét. 1951-től állása sem lehetett, verse sem jelenhetett meg. Rákényszerült a műfordítások tömegmunkájára. Itt azonban nélkülözhetetlen lett rendkívüli nyelvtudásával, munkabírással és azzal a magas igénnyel, hogy a kényszerű teendőket is a legmagasabb színvonalon végezze. Elképesztő az a mennyiség, amelyet régiekből és újakból, közeliéből és távoliakból tolmácsolt felettébb nagy tartalmi és formai hűséggel a világirodalomból.

Az irodalom akkori illetékesei pedig azzal az indokkal tartották távol 1950 és

1956 között az irodalomtól, hogy „formalista”.

– Sok író felháborított Weöres kirekesztése, az indoklás is, de aki ellene szólt, süket fülekhez szólt. Feledhetetlen, hogy egy ízben az Írószövetség egyik taggyűlésén, amikor politikai jelszavakból élő, jelentéktelen írók-költők ezzel a formalista bélyeggel erősítették Weöres távol tartását (persze távollétében, hiszen ő párttag sem volt), akkor Trencsényi-Waldapfel Imre, a klasszika-filológia nevezetes tudósa és az ókori költészet kitűnő fordítója, aki egyrészt hívő párttag, de ugyanakkor Weöres Sándor jó barátja volt, ezeket a szavakat mondta: „Higgyétek el, elvtársak, nagyon sokan, akik ma harcos kommunistáknak látszanak, már harcos reakcióso-
lesznek, amikor Weöres Sanyi még mindig megbízható, politikához süket formalista lesz”.

Ezekért a sajátosan védő szavakért egy rendkívül rossz költő fegyelmet kért a neves professzor ellen a pártfegyelem megsértéséért és a formalisták dicsőítéséért. (Még jó, hogy a pártvezetőség úgy tett, mintha ezt a javaslatot nem hallotta volna meg.)

– Annyi tény, hogy 1950 és 1956 között Weöres vers nem jelenhetett meg. Ezután következett a közben írt költemények nagy gyűjteménye, „A hallgatás tornya”. Ettől kezdve pedig a költőnek rendíthetetlen helye volt élő irodalmunk

első sorában. Az bizonyos, hogy indulásától kezdve mindvégig, amikor sokan indokoltan már élő klasszikusnak tekintették, az érte lelkesedők és a mindig fejlődésről jellemzői oly különbözőek, mintha nem is ugyanarról a költőről volna szó. Mert ebben az irdatlan útvesztőben, ami költészetének egésze, együtt jelennek meg antik mítoszok és a modern élet sokféleképpen értelmezhető képei.

Gondolatmenetein párhuzamosan húzódik a szikár logikus gondolkodás és a misztikus filozófiák ábrándjai. Csengő-bongó gyermekversek váltakoznak lírai-egyéni tartalmú életböccellett. De bármit mond, legyen az optimista vagy pesszimista, legyen szemléletesen képszerű vagy játékosan értelmetlen – az cseng-bong, zenél, az nyelvi és ritmikai bravúr. – A konzervatív ízlésűeket is, a politikai mondanivalók igénylőit is felhőborította Weöres játéka, a jól ritmizált értelmetlenségek kultusza is, a régi keleti mítoszok újraélesztése is.

Elbeszélő költészetében korok és témák szeszélyesen váltakoztak. „Istár pokljárása” egy ősrégi mezopotámiai mítosz lélekmelegítő újraidézése, a „Psyché” egy felvilágosított-biedermeier költőnő lelki kalandjainak verses regénye, amelyben fontos szerepet játszik a hajdani görögös kultúrájú, tragikus sorsú poéta, Ungárméti Tóth László, akinek emlékére Weöres is igyekezett újraidézni.

A magyar líratörténet egyik legnagyobb alakja. Hét évszázad magyar költé-

zetének összegzője, betetőzője. Megítélését, értékelését nehezíti azonban irodalmunkban szinte példa nélküli terjedelmessége életművének, illetve világképének sokfelé való elágazása.

Próteuszi költőnek nevezik, aki minden hangnemben és versformában egyként magas színvonalon képes alkotni. Világ- és művészetfelfogására nagy hatást gyakorolt Várkonyi Nándor, aki az ősi mítoszokkal ismertette meg, Fülep Lajos és Hamvas Béla, akik az univerzális gondolkodás, illetve a keleti filozófiák befogadására ösztökölték. Weöres költőideálja a személyiségtől megfosztott poéta, aki éppen önmaga korlátaitól megszabadulva képes átélni az idő végtelenségét és a világ egészét.

Elévülhetetlen érdemei vannak az ún. gyermekköltészet megújításában. A Rongyszőnyeg, illetve a Magyar etűdök eredetileg nem a gyermekek számára készültek, hanem a költészet lehetőségeit tágító rím- és ritmusjátékok, melyek aztán szerencsésen a legifjabb nemzedék számára jelentettek és jelentik az első és meghatározó találkozást a művészettel. Megfosztja a „gyer-

mekverseket” a didaxistól, a gügyögéstől, a leereszkedéstől. Látásmódja a gyermeki természetességet idézi, mely közel áll a szürrealizmus-hoz, a groteszkhez és abszurdhoz.

MERÜLŐ SATURNUS. A T.S. Eliot emlékének ajánlott vers eredeti tisztelgés a nagy angol költő előd, kortárs versfelfogása és világképe előtt. A műfaj, illetve a beszédhelyzet drámai monológ, Eliot kedvenc megszólalási módja. A vers üzenete az emberi történelemmel, törekvésekkel szembeni mélyseges pesszimizmust sugallja. A teleologikus történelem- és kultúrafelfogással szemben.

Weöres – Várkonyi és Hamvas hatására is – úgy látja, hogy az őskézdetben meglévő aranykort a fokozatos és megállíthatatlan ha-

nyatlás időszaka követte, s a mélypont a XX. század. Weöres végigviszi a versben az egyes történelmi korszakokat, benne az erőszak és haszonelvűség megnyilvánulásait, egészen a nyájja, falkává váló emberiség látomásáig. A sokféle archetípusból megformált (őszövet-ségi próféták, Krisztus, Zarathustra) költő alakjára nincs szüksége a pusztulás felé haladó emberiségnek, pontosabban az erkölcsi-eszmei vezetőjétől, irányítójától elszakadt emberiség szükségszerűen halad a pusztulás felé.

Sokszínű új – vagyis századunk közepe óta magát közlő – költészetünkben Weöres Sándor alighanem a legegységibb képlet.

Ennek legfőbb oka, hogy szellemi előzményei erősen különböznek utóbbi évtizedeink irodalmának egészétől. Habár a materializmus valójában viszonylag kis részét alapozta íróink-költőink tudatvilágának, de irodalmi kultúránk egészét a XVIII. század óta meghatározta az ésszerűség, az okozatiság, a logika – vagyis a racionalizmus igénye.

Az idealizmus, mint bölcséleti alap, gyakorta a kifejezett tételes vallásosság akkor is meghatározhatta az érzelmeket és magyarázatokat, ha alanya politikai okokból vagy józan önvédelemből a világ előtt tagadta. De a lét misztikus szemlélete, a jelenségek irracionális magyarázata, távoli korok egzotikus bölcselleteinek alkalmazása kívül esett íróink átélőképességén, befogadói igényén és leggyakrabban kultúrfilozófiai műveltségén. És minthogy ennek még a lehetősége is vesze-

delmesnek tűnt egy materializmust erőltető kultúrpolitikának, még az ilyesmiről író filozófikusoknak, kultúrfilozófikusoknak és kultúrtörténészeknek a hírét is igyekeztek elzárni a köztudattól vagy éppen az oktatástól.

Az olyan kiváló tudósainkat, főleg kultúrfilozófusainkat, akik gondolkodásukban a múlt koroknak vagy a tapasztalható külvilágnak az értelmezésekor egyértelműen nem zárták ki az irracionális elemeket – egyszerűen ártalmasaknak hirdették, s tanaik közvetítését megakadályozták.

Ennek folytán olyan kitűnő tudósok, mint a külföldre távozó *Kerényi Károly*, az értelmiségi pályákról is kirekesztett *Hamvas Béla*, az olvasóközönség körében igen népszerű, mégis elszigetelődő *Várkonyi Nándor*, sőt még az óriási tudományos tekintélyű *Fülep Lajos* is kívül került az irodalmi világ köztudatán.

Weöres Sándorra pedig indulásától kezdve éppen ezek a hazai gondolkodók hatottak legerőteljesebben, személyes ismeretségben is volt velük. Ők vezették tovább elmúlt korok különböző bölcseletei felé, és a mi századunk olyan nagy hatású tanításaiig, mint Spengler kultúrtörténet-magyarázata és Jung mítoszokat és különböző korok és népek közös tudatvilágát elemző mélylélektana.

Weöres Sándor ezeknek a jól megtanult eszméknek és lehetőségeknek alapjára építette fel egész világképét. Ez pedig olyan megközelíthetetlen volt legtöbb olvasójának másféle műveltségi alapokon épült tudatvilágától, hogy legtöbbször azt se vették észre, hogy

nem is értik az egyébként élvezettel olvasott és utánaskandált versszövegeket. Ezt a nemértést kiegészítette az a játékosága, hogy eljátszott a szépen hangzó vagy kitűnően skandalizáló, valóban értelmetlen szövegekkel. De aki nem tudja,

mi a különbség az érthető és az érthetetlen közt, az képtelen megkülönböztetni az érthetlent és az értelmetlent. Hát még ha egybeszővődik a racionális, az irracionális és a nonszensz, vagyis az érthető, az érthetetlen és a nemlévő.

Weöres Sándor pedig egyre nagyobb távlatú áttekintéssel és egyre fejlettebb formalehetőségekkel ezt a világlélményt közölte az olvasókkal.

Ezzel minőségileg más volt, mint ismert költőink bármelyike. Sokan mondták, hogy korunk legnagyobb költője, még többen, hogy „öncélú játékos“, sokan gyönyörködtek benne, de alig-alig értették, és voltak azért mégis, akik értették, vagy legalább közelíteni tudtak hozzá. De ezek számára sem volt lehetőség, hogy nagyságrendben összehasonlítsák legjobb kortársaival, mivel nincs mennyiségi mérce, amellyel össze lehet mérni minőségi különbségeket.

Kétségtelen, hogy Weöres Sándor valódi nagy költő, az is kétségtelen, hogy akinek füle van hozzá, annak rendkívül vonzó költő, de hogy kinél mennyivel nagyobb vagy kisebb korunk legnagyobb költői közül – arra nincs mérce. Ezért azt mondhatjuk, hogy századunk kitűnő magyar költészetében Weöres Sándor a másoktól legkülönbözőbb költő.

LÁSZLÓ ZOLTÁN

*

Weöres Sándor (Szombathely, 1913. június 22. – Budapest, 1989. január 22.) Kossuth- és Baumgarten-díjas magyar költő, író, műfordító, irodalomtudós. Felesége Károlyi Amy költő volt.

Életének utolsó négy évében egészségi állapota egyre gyengült, bár alkotóképessége végig megmaradt. Károlyi Amy *Enigma* című írásában (*Élet és irodalom*, 1989. ápr. 14.) így emlékszik vissza: „Utolsó szavaink egymáshoz. Mély ránc jelent meg Sándor szemöldökei között. – Mi fáj, Sándor? – Felmelegyek a magasságos egekbe, az fáj.”

A nő

A nő: tetőtől talpig élet.

A férfi: nagyképű kísértet.

**A nőé: mind, mely élő és halott,
úgy, amint két-kézzel megfogadhatod;
a férfié; minderről egy csomó
kétes bölcsesség, nagy könyv, zagyva szó.**

**A férfi – akár bölcs, vagy csizmavarga –
a világot dolgokká széthabarja
s míg zúg körötte az egy-örök áram,
címkek között jár, mint egy patikában.**

**Hiában száll be földet és eget,
mindég semmiségen át üget,
mert hol egység van, részeket terem,
és névvel illeti a végtelent.**

**Lehet kis-ember, lehet nagy-vezér,
alkot s rombol, de igazán nem él
s csak akkor él – vagy tán csak élni látszik –
ha nők szeméből rá élet sugárzik.**

**A nő: mindennel pajtás, elven
csak az aprózó észnek idegen.**

**A tétlen vizsgálótól összefagy;
mozogj és mozgasd s már királya vagy:
ő lágy sóvárgás, helyzeti erő,
oly férfit vár, kitől mozgásba jó.**

**Alakja, bőre hívást énekel,
minden hajlása életet lehel,
mint menny a záport, bőven osztogatva;
de hogyha bárki kétkedően fogadja,
tovább-libeg s a legény vérig-sértve
letottyan címkeinek búvkörébe.**

**Valóság, eszme, álom és mese
úgy fér hozzá, ha az ő köntöse;
mindent, mit párja bölcsességbe ránt,
ő úgy visel, mint cinkos pongyolát.**

**A világot, mely észnek idegenség,
bármeddig hántod: mind önéki fátyla;
és végső, királynői díszruhája
a meztelenség.**

Pro Iuventute 25

Meghívó

A Szilády Áron Társaság 1994-ben kezdeményezte a kiskunhalasi nevelési-oktatási intézmények körében, hogy a végzős tanulói ifjúság – Kiskunhalas díszpolgára – Nagy Szeder István által kidolgozott és alkalmazott „halasi norma” módszerrel válassza meg, jelölje egy kedves tanárát „az ifjúságért” emlékdíjunkra (Pro Iuventute). Az elmúlt huszonöt évben folyamatosan megvalósult ez az ünnepi programunk, köszönhetően mindazoknak, akik kitartó szeretetükkel és hitükkel segítették a halasi diákközösségeket. Példát mutattak emberségből, szakmai hivatásukból.

Idén, május 30-án, csütörtökön 16 órától a Szilády Áron Református Gimnázium dísztermében kerül sor a „PRO IUVENTUTE 2019” díjátadásra és jubileumi programunkra.

A díjak átadása ünnepélyes keretek között valósul meg, ahol a köszöntők után az első, majd a második alkalommal díjazottak vehetik át EMLÉKÉRMÜKET. Ezután a harmadik esetben megválasztott pedagógusok EMLÉKDÍJBAN részesülnek. Hagyományaink alapján, a díjazottakról méltató gondolatokat, laudációt az intézményvezetők tartanak, mintegy 3-5 percben. Az ünnepi programunkat közös csoportkép, sajtószerelés és fogadás zárja.

Halasi Szépmíves Céh 9. Garabonciás Vándorlás Etyek, 2019. június 8-10. Pünkösöd

A település ma az Etyek-Budai borvidék központja, az innen származó fehérborok országsszerte ismertek. A legkedveltebb fajták az olaszrizling, a chardonnay, a sauvignon blanc és a szürkebarát. A borok mellett híres-neves a helyi gasztronómia is. A napjainkban Gasztrosétányként is ismert Újhegyen színvonalas vendéglátók sora kínálja a hagyományos ínycsiklandókat. A családi program 20 fővel valósul meg a házigazda Sobol Pincében. Promenádj Etyeken a Magyar-kút és a Kálvária, a botpusztai kápolna érintésével, továbbá Korda Filmpark és az alcsúti arborétum bejárásával.

NEKÜNK MAGYARORSZÁG AZ ELSŐ!

Társasági Legáció a Délvidékre

Programtervünknek megfelelően, 2019. SZEPTEMBER 14-ÉN, SZOMBATON egész napos társasági legációt szervezünk a délvidéki Szabadkára, Magyarkanizsára, Zentára és Bácsfeketehegyre.

INDULÁS: reggel 7:00 órakor autóbusszal a Szilády Áron Református Gimnázium mellől (Gimnázium utcai oldalról). Célunk: a történelmi délvidék, Kiskunhalas testvérvárosainak, testvérgyülekezeteinek felkeresése, a művelődési szervezetekkel való kapcsolatartás és a nemzeti örökség látnivalóinak és közösségi értékeinek megismerése. Legációs utazásunk során, önállóan egy-két szendvicstről, innivalóról szíveskedjen gondoskodni! Érvényes személyigazolványát vagy útlevelét hozza magával!

(ref. templom, Szilády János sírhelye) – Kiskunhalas. Utazó távolság: kb. 400 km. Hazaérkezésünk: kb. 21 órára várható. Buszvezető: Mostoha Elek

KÖZÖS KÖLTSÉGEK: 4.000 Ft, amely az autóbussz és az ajándékok költségeit tartalmazza.

JELENTKEZÉS: 2019. augusztus 31-ig, előjegyzéssel és személyesen a Lelkészi Hivatalban (kedden vagy pénteken 14:00 – 16:30 óráig!), a közös költség egyidejű befizetésével. Házigazdáink lesznek a települések egyházi és világi előjárói, civil szervezetek vezetői. A részletes útitervet az indulás előtt kézhez kapja.

ÚTVONAL: Kiskunhalas – SZABADKA (városháza) – MAGYARKANIZSA (városháza, Művelődés Háza) – ZENTA (vendégségben) – BÁCSEFEKETEHEGY

Támogassa Ön is céljainkat!

Kiskunsági történetek

Írta: Nagy Czirok László

A NEMZETES ÚR KASZÁSOKAT FOGAD

Az 1850-es években az egyik nemzetes – ki vastag tréfáiról lett nevezetes – egy hajnalon a kimaradott munkások közül nyolc kaszást fogadott. Mivel kapát hoztak, hazaküldte őket kaszáért. Mikor a kaszákkal jelentkeztek, így kezdték:

– Itt vónánk, nemzetös uram! Hanem most már merre lössz a kaszálni való?

– Nem möntök innen sehová! Mögkezdítök innen a város-házátul, aztán haladtok arra felé a Zilah-malomnak, aztán mögfordultok balra, lekanyarodtok a Papp Richárd házának, onnan Szent János szobáig!

– Nincs itt mit kaszálni, alig van egy-két szál gaz az utcákon! – mondják a kaszások.

– Mit találtok, azt levágjátok, ahun mög nincs gaz, ott üres kaszálast csináltok! De kapáljatok ám sűrűn, mert ott löszök a sarkatokba! Mögértöttétök?

– Hát ki az atyaúristen látott ilyen munkát? – folyhöztek a munkások.

– Ne törjétek a fejetöket, hanem csak fogjatok hozzá! De jól megfőnjétek, kalapáljátok ám a kaszákat!

A munkások hozzáláttak, s fenték is kaszákat sűrűn, pedig fű se volt a főutcán. Megkapták a jó fröstököt, délben a húsos ebédet 5 iccés kulacs borral. Vacsorát is kaptak a szobor mellett, aztán kifizette őket 1-1 ezüst huszassal.

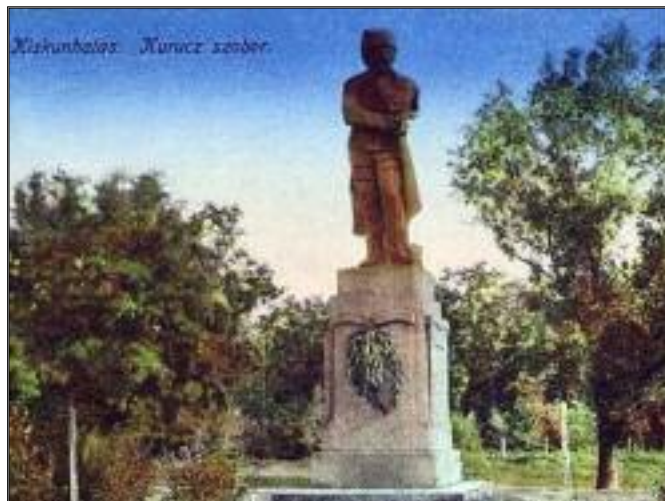
– A szögény embörnek is élni köll! – mondta a nemzetes úr.

Csak hogy az üres kaszálas jobban kifárasztotta őket, mint ha kaszáltak volna.

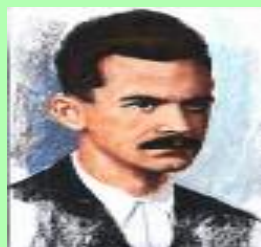
Forrás: Bereznai Zsuzsanna - Nagy Czirok László:
A hajdani halasi nép humora / Thorma János Múzeum, 2011

*Eljött a szép húsvét reggele,
Feltámadásunk édes ünnepe.
Ünneplő ruhákba öltöztek a fák,
Pattognak a rügyek, s virít a virág.
A harang zúgása hirdet ünnepet,
Egy kismadár dalol a zöld rétek felett.
Kellemes húsvéti ünnepeket!*

Damkó József: Búsuló kuruc (1904)

JÓZSEF ATTILA

BÁNAT

Futtam, mint a szarvasok,
lágy bánat a szememben.
Famardosó farkasok
űznek vala szívemben.

Agancsom rég elhagyám,
törötten ing az ágon.
Szarvas voltam hajdanán,
farkas leszek, azt bánom.

Farkas leszek, takaros.
Varázs-üttön megállok,
ordas társam mind habos,
mosolyogni próbálok.

S ünőszóra felelek.
Hunyom szemem álomra,
setét eperlevelek
hullanak a vállamra.

1930. június

Hősök Napja. A Pásztortűz Egyesület megemlékezést rendez 2019. május 26-án, vasárnap 11 órakor az I. világháborús hősi emlékműnél. Minden megemlékezőt szeretettel hívunk!

*

További aktuális kiskunhalasi programok:
halasmedia.hu

*

A **LYCEUM** – társasági közlöny 11. számának várható megjelenése: 2019. augusztus. A programváltoztatás jogát fenntartjuk! Az időszéri programokról külön értesítéseket küldünk!

*

A **Nádor Klub** (2009 – 2016) **STÁDIUM** polgári hírlevélnek 1-26. számai, valamint a **LYCEUM** – társasági közlöny 1-10. száma letölthető a www.vashatos.hu vagy a sziladyarontarsasag.hu honlapokról. Várjuk javaslatait lokálpatrióta alkalmainkhoz!

További információk:
20/465-2300

SZILÁDY ÁRON TÁRSASÁG

LOKÁLPATRIÓTA EGYÜTTMŰKÖDÉS

6400 Kiskunhalas, Hősök tere 2.

www.sziladyarontarsasag.hu

OTP Bank 11732064-20039431

Adószám: 18343081-1-03